

[Avaleht](#) > ... > [Õigusaktid Ja Kohtupraktika](#) > [Liikmesriigi Õigus](#) > Austria

Liikmesriigi õigus

Sisu koostaja:

Austria

Austria

Sissejuhatus – sellel teabelehel esitatakse teave Austria õigussüsteemi kohta ja antakse ülevaade Austria õigusest.

Õigusallikad

Õigusaktide liigid – kirjeldus

Austria õigus põhineb eelkõige kirjalikul õigusel (*gesetztes Recht*).

Austria põhiseaduse kohaselt kehtib kõigil üheksal liidumaal (*Bundesländer*) lisaks föderaalsele konstitutsiooniõigusele ka liidumaa enda konstitutsiooniõigus. Liidumaa konstitutsiooniõigus ei tohi olla föderaalsete konstitutsiooniõigusega vastuolus ning seega allub sellele. Tegelikult siiski selline föderaalsete ja liidumaade seaduste esimuslikkusjärjestus puudub. Alates 1988. aastast võivad liidumaad sõlmida rahvusvahelisi lepinguid liidumaa pädevusse kuuluvates valdkondades. Välisasjades on selline õigus siiski föderaalvalitsusel.

Tavade ja kohtupraktika koht

Tavaõiguse roll on väga piiratud.

Kõrgeimate kohtute otsused annavad olulisi suuniseid seaduste kohaldamiseks ja on väga olulised. Kohtupraktika ei ole siiski ametlikult tunnustatud õigusallikana.

Kohalike ametiasutuste võetud meetmed

Suveräänsed riigiorganite aktid hõlmavad seadusi (seadusandlikud aktid), haldusakte (täidesaatva võimu aktid) ja kohtulahendeid (kohtuvõimu aktid).

Seadustes tuleb täpsustada, milliseid haldusakte on haldusasutustel õigus anda. Näiteks võib haldusasutustele anda volitused teha otsuseid (üksikaktid) või anda määrusi (üldnormid). Neile võib anda ka volitused anda otsekorraldusi või kasutada vahetut jõudu, kui näiteks politseioperatsiooni ajal on ohu ärahoidmiseks vaja ametivõimude viivitamatut tegutsemist.

Rahvusvahelised õigusallikad ja liidu õigus

Austria põhiseaduses (*Bundes-Verfassungsgesetz*) on sätestatud, et rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud normid on Austria föderaalõiguse osa ja et rahvusvahelised lepingud tuleb võtta Austria õigussüsteemi üle (üldkorras või erimenetlusega). Rahvusvahelise lepingu sätete asetuse riigisiseses õigussüsteemis määrab nende sätete sisu.

Selleks et rahvusnõukogu (Nationalrat – Austria parlamendi alamkoda) saaks heaks kiita rahvusvahelised lepingud, mis muudavad või täiendavad põhiseadust, on vaja samasugust kvalifitseeritud hääaltenamust nagu föderaalsete konstitutsiooniliste seaduste puhul. Seadust muutvate või täiendavate rahvusvaheliste lepingute korral kehtivad samasugused nõuded kui seaduste vastuvõtmise korral.

Rahvusvahelised lepingud sõlmib liidupresident föderaalvalitsuse või föderaalvalitsuse volitatud liidumistri ettepanekul. Õigusakte muutvad või täiendavad rahvusvahelised poliitilised lepingud peavad saama rahvusnõukogu eelneva heakskiidu. Liidupresident võib volitada föderaalvalitsust või selle pädevaid liikmeid sõlmima teatava kategooria rahvusvahelisi lepinguid, mis ei ole poliitilised ning millega ei muudeta ega täiendata seadusi.

Alates Austria ühinemisest Euroopa Liiduga 1. jaanuaril 1995 ei ole Austria õiguskorra põhialus enam üksnes Austria konstitutsiooniõigus, vaid ka liidu õigus (põhiseaduslik dualism). Valdava seisukoha järgi on liidu õigus esimuslik siseriikliku õiguse ja seega ka tavalise föderaalse konstitutsiooniõiguse ees, kuid mitte põhiseaduse aluspõhimõtete ees.

Kõige olulisemad seadused/õigusaktid

Tsiviilõigus

Tsiviilasjades on esimese astme kohtu pädevus üldjuhul piirkondlikel esimese astme kohtutel (*Bezirksgerichte*) ja liidumaa kohtutel (*Landesgerichte*). Väljaspool Viini menetlevad esimese astme ja liidumaa kohtud ka kaubandusasju. Lisaks sellele menetlevad liidumaa kohtud tööõiguse ja sotsiaalkindlustusasju. Ainult Viinis on eraldi esimese astme kaubanduskohus (*Bezirksgericht für Handelssachen Wien*), kaubanduskohus (*Handelsgericht Wien*) ning töö- ja sotsiaalkohus (*Arbeits- und Sozialgericht Wien*).

Kohtualluvus jagatakse kohtute vahel vastavalt kohtuasja liigile (sisuline pädevus) ning kõigis asjades, mida ei ole sel viisil määratud esimese astme või liidumaa kohtule, sõltub see nõude summast. Kohtuasja liiki peetakse tähtsamaks kriteeriumiks kui nõude väärtust.

Kohtuasja liigi alusel on esimese astme kohtud pädevad näiteks enamikus perekonnaõiguse või rendilepinguga seotud vaidlustes ning liidumaa kohtute pädevusse kuuluvad näiteks tuumavastutuse seaduse (*Atomhaftpflichtgesetz*), riigivastutuse seaduse (*Amtshaftungsgesetz*), andmekaitse seaduse (*Datenschutzgesetz*) ning konkurents- ja autoriõiguse seadusega seotud asjad. Esimese astme kohtud on pädevad menetlema asju, kui nõude summa on kuni 15 000 eurot, liidumaa kohtutel on pädevus asjades, milles nõude summa on suurem kui 15 000 eurot.

Igaühel on tavaline kohtualluvus (*allgemeiner Gerichtsstand*), mis põhineb isiklikul seosel kohtupiirkonnaga. Reeglina esitatakse hagiavaldused kostja tavalise kohtualluvuse alusel. Eraisiku tavapärase kohtualluvus sõltub tavaliselt tema alalisest asukohast (*Wohnsitz*) või alalisest elukohast (*gewöhnlicher Aufenthalt*) ja isikul võib olla rohkem kui üks tavaline kohtualluvus. Juriidilise isiku tavaline kohtualluvus oleneb tavaliselt juriidilise isiku registrijärgsest asukohast.

Äriõigus

Ainult Viinis on kaubandusasjadele spetsialiseerunud tsiviilkohtud, nimelt Viini esimese astme kaubanduskohus (*Bezirksgericht für Handelssachen Wien*) ja Viini kaubanduskohus (*Handelsgericht Wien*), ning tööõiguse ja sotsiaalkindlustusasjadele spetsialiseerunud kohus, nimelt Viini töö- ja sotsiaalkohus (*Arbeits- und Sozialgericht Wien*). Kõigis muudes piirkondades menetlevad kaubandusasju ning tööõiguse ja sotsiaalkindlustusasju üldkohtud. Kaubandusasjade ning tööõiguse ja sotsiaalkindlustusasjade korral on seega territoriaalne kohtualluvus üldiselt reguleeritud tsiviilkohtumenetluse tavanormidega.

Haldusõigus

Üldiselt reguleerib haldusõigus, mis on avalik õigus, haldusorganite ja -asutuste töökorraldust ja menetluskorda. See reguleerib ka suhteid riigi ja selle kodanike vahel, õigusaktide adressaatide kohustusi seoses käitumisega ning avaliku halduse olulisi otsustuskriteeriume. Mõned näited haldusõiguse paljudest konkreetsetest valdkondadest on kodakondsus- ja välismaalaste seadus, politseiseadus ja ehitusseadus.

Halduskaristusseadus reguleerib nii kriminaalset käitumist, mis on kohtu poolt karistatav, kui ka haldusrikkumisi, mille eest karistatakse selle seaduse alusel.

Muud haldusõiguse alavaldkonnad sisaldavad sätteid halduskorra ja (haldusliku) õiguskaitse kohta. Haldusasutuste otsuseid, näiteks haldusotsuseid (*Bescheide*), saab kaevata edasi halduskohtusse

(*Verwaltungsgericht*).

Õigusaktide hierarhia

Föderaalsete konstitutsiooniliste õigusakti vastuvõtmine eeldab tavaliselt rahvusnõukogu saadikute kahekolmandikulist hääletamist, kusjuures hääletamise ajal peavad kohal viibima vähemalt pooled liikmed.

Lisaks sellele tuleb sel viisil vastu võetud õigusaktile sõnaselgelt viidata kui „konstitutsiooniõigusele“ või „põhiseaduse sättele“.

Seevastu selleks, et föderaalõigust käsitlev resolutsioon oleks kehtiv, on vajalik absoluutne hääletamiskõrvalde, kusjuures hääletamise ajal peab kohal viibima vähemalt üks kolmandik rahvusnõukogu liikmetest.

1. Põhiseaduse aluspõhimõtted

Austria õiguse kõige olulisemad sätted on järgmised Austria põhiseaduse aluspõhimõtted (*Grundprinzipien*):

- demokraatia,
- võimude lahusus,
- õigusriik,
- vabariiklus,
- föderaalriik ja
- liberaalsus.

Koos moodustavad need aluspõhimõtted põhiseadusliku põhisüsteemi.

Neil on erakordne põhiseaduslik tähtsus. Kui põhiseaduse muudatuse tulemusel jäetakse mis tahes aluspõhimõtte kõrvale või muutub märkimisväärselt nende põhimõtete seos, peetakse seda põhiseaduse põhjalikuks reformiks (*Gesamtänderung*), mille jaoks on vaja korraldada rahvahääletus.

2. Euroopa Liidu esmane ja teisene õigus

Austria ühines Euroopa Liiduga 1. jaanuaril 1995 ja sellega kaasnes Austria põhiseaduse põhjalik reform. Alates ühinemisest ei ole Austria õiguskorra põhialus enam üksnes Austria konstitutsiooniõigus, vaid ka liidu õigus (põhiseaduslik dualism). Valdava seisukoha järgi on liidu õigus esimene siseriikliku õiguse ja seega ka tavalise föderaalsete konstitutsiooniõiguse ees, kuid mitte põhiseaduse aluspõhimõtete ees.

3. „Tavaline“ föderaalne konstitutsiooniõigus

Konstitutsiooniõiguses on sätestatud poliitilise tegevuse reeglid ja määratud:

- seadusandlik protsess,
- kõrgeimate riigivõimuorganite koostis,
- föderaalvalitsuse ja liidumaade suhted seadusandlikus protsessis ja õiguse kohaldamisel ning
- üldkohtute järelevalve valitsuse tegevuse üle.

4. Föderaalõigus

Põhiseaduses sätestatud õigusriigi aluspõhimõtte kohaselt peab õiguse mis tahes kohaldamine (haldusasutustes ja kohtutes) olema kooskõlas selle seadusega. Põhiseadusega on seadusandlik võim jagatud föderaalvalitsuse ja liidumaade vahel.

5. Määrused

Määrused (*Verordnungen*) on haldusasutuste antavad üldnormid, mis on siduvad kõikidele õigussubjektidele. Põhiseadusega on antud üldine volitus vastu võtta rakendusmäärusi, millega täpsustatakse üldisemaid norme (enamasti seadusi). Seadusi muutmise või täiendavate määruste võtmine võib anda vaid põhiseaduses selgelt sätestatud volituse alusel.

6. Otsused

Otsused (*Bescheide*) on eeskätt õiguse kohaldamiseks antavad haldusaktid, mis on adresseeritud vaid neis nimetatud isikutele.

Seadusandlik protsess

Seadusandlik algatus

Seaduseelnõusid saab rahvusnõukogule esitada järgmiselt.

Lisaks sellele tuleb kodanikualgatus esitada rahvusnõukogule arutamiseks, kui sellele on alla kirjutanud rohkem kui 100 000 valimisõiguslikku isikut või kolme liidumaa valimisõiguslikud isikud (tingimusel et igaühes neist on allkirja andnud üks kuuendik valimisõiguslikest isikutest).

Praktikas teeb enamiku seadusandlike algatusi föderaalvalitsus. Föderaalvalitsuse seaduseelnõu vastuvõtmiseks peab föderaalvalitsus (ministrite kabinet) selle ühehäälselt heaks kiitma. Enne kui asjaomase ministri koostatud eelnõu saadetakse valitsusse heakskiitmiseks, kutsutakse teisi osalisi (näiteks liidumaid või sidusrühmi) üles märkusi esitama.

Seaduse vastuvõtmine

Rahvusnõukogu vastuvõetud seaduseelnõu peab heaks kiitma liidunõukogu (Bundesrat – Austria Parlamendi ülemkoda). (Föderaalsete eelarveseaduste eelnõusid ei tule liidunõukogule esitada – rahvusnõukogu föderaalne suveräänsus.) Seejärel esitab liidukantsler seaduseelnõu presidendile kinnitamiseks.

Rahvusnõukogu võib panna seaduseelnõu rahvahääletusele. Rahvahääletust võib nõuda ka rahvusnõukogu liikmete enamus. Sellisel juhul tuleb seaduseelnõule, mille rahvusnõukogu on juba vastu võtnud, saada enne selle kinnitamist heakskiit ka rahvahääletusel.

Põhiseaduse mis tahes põhjaliku reformimise korral on samuti nõutav rahvahääletus.

Põhiseadusega kooskõlas oleva heakskiidetud seaduse kinnitab oma allkirjaga president. Seejärel peab selle oma allkirjaga kinnitama liidukantsler.

Seaduse võib sõnaselgelt kehtetuks tunnistada (ametlik kehtetuks tunnistamine) või võtta vastu uue föderaalseaduse, millega reguleeritakse seadusega varem juba reguleeritud valdkonda teisiti ilma varasemat seadust ametlikult kehtetuks tunnistamata (sisuline kehtetuks tunnistamine) (*lex posterior derogat legi priori*). Eriseadused on esimuslikud üldiste seaduste suhtes (*lex specialis derogat legi generali*). Peale selle võib seaduse kehtivusaja sätestada ka seaduses endas.

Väljakuulutamine, avaldamine ja jõustumine

Kui föderaalseaduse on allkirjastanud president (tõendades, et see on kooskõlas põhiseadusega) ja liidukantsler, kuulutatakse see välja föderaalses ametlikus väljaandes (*Bundesgesetzblatt*).

Kui seaduses ei ole teisiti sätestatud (tagasiulatava jõuga või jõustumiskuupäevaga), jõustub seadus järgmisel päeval pärast selle väljakuulutamist ametlikus väljaandes.

Eri õigusallikate vaheliste vastuolude lahendamise viisid

Õigusriigi aluspõhimõtte väljendusena on konstitutsioonikohtul (*Verfassungsgerichtshof*) pädevus kontrollida seaduste vastavust põhiseadusele ja õigusnormide seaduslikkust (kohtulik kontroll).

Konstitutsioonikohus teeb otsuse ka „kohtualluvuskonfliktide“ kohta, näiteks kohtu ja haldusasutuse või liidumaa ja föderaalasutuse vahel, kui mõlemad pooled samas asjas kas nõuavad kohtualluvust või keelduvad sellest.

Konstitutsioonikohus võib oma „jurisdiktsiooni määratlemise pädevuse“ (*Zuständigkeit zur Kompetenzfeststellung*) alusel samuti teha siduva otsuse selle kohta, kas seadusandlik akt või seaduse kohaldamine kuulub föderaalvalitsuse või liidumaa pädevusse.

Kõrgema tasandi õigusaktide vaheliste konfliktide lahendamiseks ei ole prioriteedireegleid.

Õigusaktide andmebaasid (koos linkidega)

Kas juurdepääs on tasuta?

Jah. Õigusaktid ja kohtupraktika on internetis tasuta kättesaadavad Austria Vabariigi õigusteabesüsteemis (*Rechtsinformationssystem des Bundes, RIS*) aadressil <https://www.ris.bka.gv.at/>.

Mis keeltes see on kättesaadav?

Andmebaas on peamiselt kättesaadav ainult saksa keeles. Teatav üldteave ja valitud õigusaktid on inglise keeles kättesaadavad ingliskeelsel lehel [RIS Legal Information System \(bka.gv.at\)](https://www.ris.bka.gv.at/).

Millised on olemasolevad otsingukriteeriumid?

Andmebaas RIS on jagatud erinevateks rakendusteks, näiteks „Bundesrecht konsolidiert“ (konsolideeritud föderaalseadused), „Landesrecht konsolidiert“ (liidumaade konsolideeritud seadused), „[Bundesgesetzblatt authentisch ab 2004](#)“ (autentne föderaalne ametlik väljaanne alates 2004. aastast), „[Staats- und Bundesgesetzblatt 1945-2003](#)“ (föderaalne ametlik väljaanne aastatel 1945–2003) ja muud rakendused. Peale Austria Vabariigi õiguse (näiteks föderaal- ja liidumaade konsolideeritud seadused, kohtupraktika) kohta teabe esitamise kasutatakse RISi ka õiguslikult siduvate avalike teadete, muu hulgas föderaalset ametliku väljaande (alates 2004) ja liidumaade ametlike väljaannete (alates 2014/2015) avaldamiseks.

Igal rakendusel on oma otsinguvorm kõnealuse rakenduse jaoks kohandatud otsinguväljadega. Kõige sagedamini kasutatavas rakenduses „Bundesrecht konsolidiert“ (konsolideeritud föderaalseadused) on näiteks võimalik otsida märksõna, pealkirja / lühendatud pealkirja, väljaandnud asutuse, õigusakti liigi, seadusandliku indeksi numbriga, jõustumiskuupäeva, kehtivusaja ja muude kriteeriumide järgi. Võimalik on ka täistekstotsing üle kogu andmekorpuse (saksa keeles).

Mitu juhendit eri rakenduste kohta on kättesaadavad rubriigis „Hilfe/Kontakt“ (spikker/kontakt). Näiteks on olemas RISi otsingujuhend (vt [HandbuchBgblAuth.pdf \(bka.gv.at\)](#)), et aidata otsida föderaalset ametliku väljaande õiguslikult siduvaid („autentseid“) versioone.

Viimati uuendatud: 21/10/2024

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.